

ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

ФЕДУЛОВА Л. І.

Київ

У численних дослідженнях рушійних сил взаємозалежних процесів розвитку інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності й економічного зростання все частіше відзначається актуальність питань формування сучасної інфраструктури. Крім того, результати емпіричних досліджень вказують на те, що заходи політики, спрямовані на забезпечення відкритості інновацій, реалізації науково-технологічного потенціалу, дифузії

знань, поза зв'язком з якістю інфраструктурних елементів, не здійснюють відповідного впливу на інноваційний розвиток економіки.

Досвід зарубіжних країн показує успішність функціонування системи однорідних елементів інфраструктури в рамках цілісної загальнодержавної або міжнародної мережі. Для України зазначені питання залишаються актуальними протягом усього періоду окремих дій щодо створення національної інноваційної системи з активним підприємницьким сектором [1 – 3]. Проте на даний час в країні ще не сформований єдиний концептуальний підхід до створення й розвитку окре-

мих видів об'єктів інфраструктури малого та середнього підприємництва (МСП) і забезпечення комплексного характеру їхньої діяльності.

Створення комплексної системи інфраструктури підприємництва вимагає детального аналізу з метою відбору найбільш ефективних підходів і методів організації фінансування й оперативної діяльності таких структур для пошуку найбільш прийнятних форм реалізації комплексної інфраструктури МСП. З цією метою нами здійснено аналіз інформації, представленої Деркомпідприємництва, і виявлено відповідні тенденції щодо динаміки чисельності окремих елементів інфраструктури в регіонах України.

Слід зазначити, що у кожній розвинутій системі підтримки підприємництва можна визначити концептуальні підходи до формування її інфраструктури, серед яких: адекватність інфраструктури рівню розвитку підприємництва й реальних потреб підприємців (пропускна здатність, галузева й функціональна спеціалізація та ін.); доступність об'єктів інфраструктури для підприємців (близькість розміщення на території, вартість послуг, поінформованість про можливості кожного елемента інфраструктури); концентрація на найбільш гострих проблемах діяльності підприємств: фінансових (пільгове

кредитування, компенсація процентних ставок, гарантії, фінансовий лізинг, фінансовий менеджмент, фінансове й податкове консультування) та ін.

Здійснений аналіз показує, що безумовним лідером за кількістю бізнес-центрів є м. Київ (рис. 1): на 1.01.2011 року із загальної кількості 433 по всім регіонам, 123 – було в місті Києві, що складає 28,4%. Порівняно з 2007 р. (144 од.) їх кількість дещо зменшилася. За період 2009 – 2010 рр. серед інших регіонів помітними є Харківська, Донецька, Львівська, Кіровоградська області, АРК. Проте суттєвих змін протягом 2007 – 2010 рр. не відбулося.

Майже така сама тенденція спостерігається стосовно представництва бізнес-інкубаторів, хоча в кількісному вираженні їх набагато менше. Лідер – м. Київ – 10 бізнес-інкубаторів на 1.01.2011 р. Не представлено даного елемента інфраструктури в Житомирській, Івано-Франківській, Черкаській обл. та м. Севастополь.

Стосовно лізингових центрів – це один із найбільш розповсюджених об'єктів інфраструктури малого підприємництва за кількістю, проте теж лише в м. Києві: на 1.01.2011 р. їх зазначено 368 із 761 (47%), на другому місті – Харківська обл. – 230 (30%). Решту регіонів майже не помітно (рис. 2).

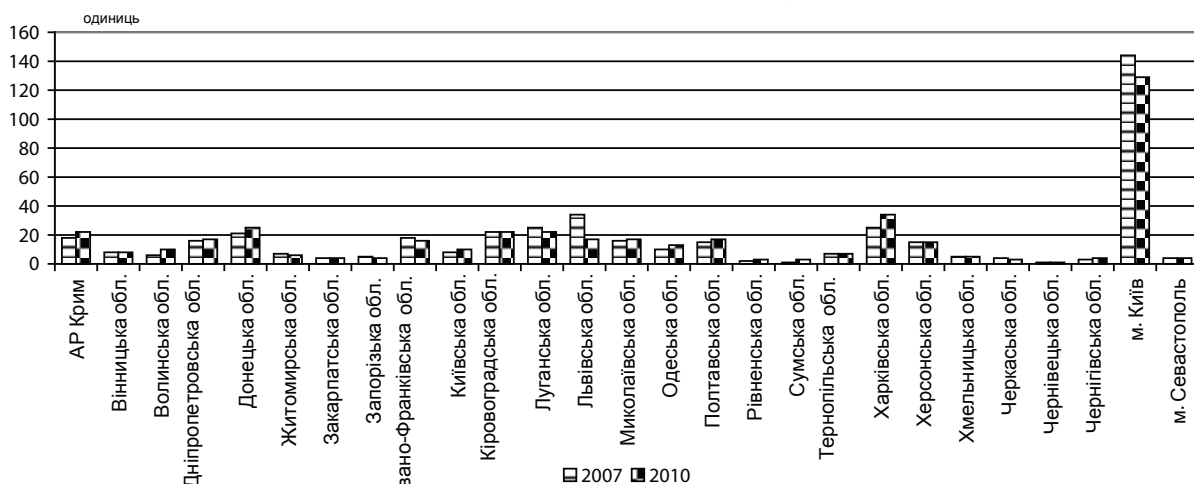

Рис. 1. Кількість об'єктів інфраструктури малого підприємництва (бізнес-центри) в 2007 р. та 2010 р.

Джерело: складено за даними Держкомпідприємництва

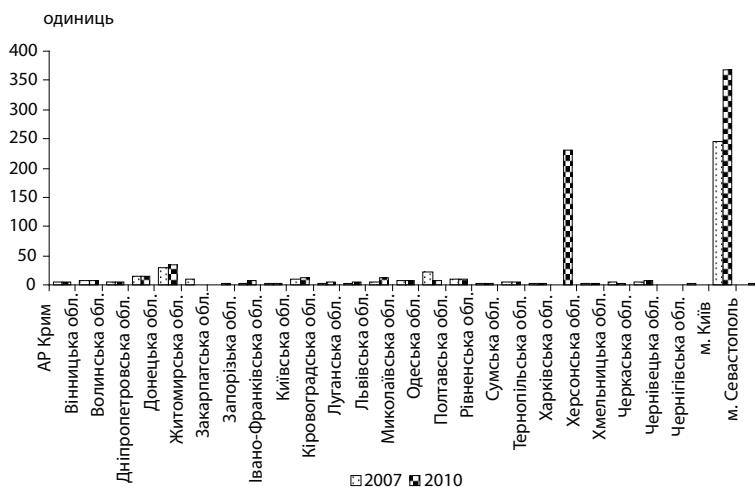

Рис. 2. Кількість об'єктів інфраструктури малого підприємництва (лізингові центри) в 2007 р. та 2010 р.

Джерело: складено за даними Держкомпідприємництва

Небанківські фінансово-кредитні установи станом на 01.01.2011 року загалом по Україні показані в кількості 2420 од. Найбільша кількість зосереджена в м. Києві – 442 (18%) та в Донецькій обл. – 389 (16%) і Луганській обл. – 268 (11%). Решта областей наповнені даною інституцією хоч невеликою кількістю, проте більш рівномірно по регіонам. Серед зазначених установ, наприклад, в м. Києві усі вони відносяться до кредитних спілок.

Досить представницькою за інформацією із регіонів є інституція інвестиційних та інноваційних фондів і компаній. Проте як завжди їх більше в м. Києві та Донецькій обл. Інноваційні фонди та компанії також присутні в Харківській обл. – близько 30% від загальної кількості. Зазначене цілком закономірне, так як саме в цих регіонах спостерігається наявність значного науково-технологічного потенціалу та відповідно інноваційної активності.

Сотосовно реалізації організаційного ресурсу управління розвитком підприємництва на демократичних засадах, то майже в усіх регіонах є громадські об'єднання суб'єктів підприємництва – 1841. В Києві їх показано 251 (13,6%). Досить представницькими у даному напрямі є Житомирська, Дніпропетровська, Луганська обл. І хоч інформацію представлено не по всіх регіонах, і ми не знаємо ступінь їхньої достовірності, проте можна визначити наявність реалізації організаційних функцій об'єктами інфраструктури підтримки підприємництва через діяльність координаційних рад з питань підприємництва, створених на місцевому рівні, як за кількістю об'єктів інфраструктури, створених за участю місцевих органів влади, так і за кількістю проведених засідань зазначеними радами.

Інформація, представлена для аналізу, може бути суб'єктивною, так як не є офіційною з точки зору обов'язкових статистичних спостережень. Тому для повноти аналітичної оцінки нами використані інші джерела, зокрема, дані Проєкту ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні» EU Project «Enhance Innovation Strategies, Policies and Regulation in Ukraine» [4], які в свою чергу отримані від керівників проєктів та експертів трьох паралельних інноваційних проєктів «Inno Enterprise», «Inno Finance» та «Офіс спільної підтримки з прискорення інтеграції України до Єдиного дослідницького простору ЄС» в Україні. Наведені дані більше відображають наявність об'єктів інноваційної інфраструктури (табл. 1).

Інфраструктура підтримки підприємництва виконує важливу соціальну функцію й за своєю природою в більшості випадків не може бути прибутковою. Тому її створення й розвиток мають потребу в постійній державній підтримці (принаймні в період створення й становлення). Це означає не тільки фінансування з відповідних бюджетів, але й використання методів непрямого стимулювання (податкові пільги для об'єктів інфраструктури, передача у власність або користування на пільгових умовах державного й муніципального майна, податкове й інше стимулювання приватних інвесторів, що вкладають кошти в розвиток інфраструктури підтримки малого бізнесу).

Таблиця 1

Склад учасників інфраструктури з підтримки бізнесу та інновацій в Україні

Компоненти інноваційної інфраструктури	Кількість
Технопарки	16
Інноваційні бізнес-інкубатори	24
Інноваційні центри	15
Центри з комерціалізації інтелектуальної власності	14
Центри з трансферу технологій та інновацій	4
Інформаційні центри у галузі науки, інжинірингу та економічної інформації	14
Освітньо-наукові центри	3
Центри типу «Освіта – наукові дослідження – виробництво»	4
Інвестиційні венчурні фонди (фінансування інновацій)	1
Небанківські установи та кредитні організації	15
Підприємства з впровадження результатів наукових розробок	21
Консультаційні центри	2
Інноваційно-дослідницькі центри	4
Загальна кількість	147

Джерело: Інноваційний форум. – Міністерство науки і освіти. – 2.10.2009

Висновки і пропозиції. Головний висновок, який можна зробити із проведеного аналізу, – кількість об'єктів підтримки малого підприємництва на рівні регіонів, не завжди підтверджується іншими видами моніторингу, що викликає необхідність здійснення відповідної результативної організаційно-методичної роботи.

Наявність видів об'єктів інфраструктури говорить про їх достатнє представництво у розрізі можливості надання послуг, проте вказує на концентрацію в м. Києві, та ще в декількох регіонів, що мають відповідний підприємницький потенціал (наукові школи, центри машинобудування, активність вищих навчальних закладів). Однак представлена характеристика зазначених об'єктів не повністю відображає їх зв'язок з інноваційним підприємництвом.

Результати здійсненого дослідження дозволяють констатувати, що відсутність цілісної продуманої політики розвитку інфраструктури малого бізнесу в Україні приводить до того, що, з одного боку, її прагнуть створити всі й одночасно, а з іншого боку – набір елементів інфраструктури практично по всій території досить вузький і обмежується в основному інкубаторами, бізнес-, соціально- і учбово-діловими центрами.

Таким чином, у сучасних українських умовах вбачається необхідним вибудовування системи державних організацій, здатної забезпечити «наскрізну» підтримку малих наукомістких підприємств. При цьому необхідно сконцентрувати увагу на координації роботи вже існуючих організацій, що здійснюють сприяння розвитку інноваційної діяльності. Загалом, успішний розвиток МСП можливий лише при наявності політичної волі держави сформувати сприятливі соціальні, економічні, правові, політичні й інші умови, підтримку й зміцнення яких, у свою чергу, забезпечується широкомасштабним розвитком малого бізнесу. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Шкворець Ю.** Про посилення взаємодії інституцій національної інноваційної системи України / Ю. Шкворець // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 10 – 12.
  - 2.** Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: аналіз, матеріали до парлам. слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 рр. в умовах глобалізації викликів». – К.: Ін-т економіки та прогнозування, 2008. – 195 с.
  - 3. Герасимчук З. В.** Інноваційна інфраструктура регіону: методологія формування і розвитку / З. В. Герасимчук, Н. Т. Рудь // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3. – С. 197 – 208.
  - 4.** Витримки з аналітичної роботи Проекту «Ключові особливості інноваційної політики як основи для розробки заходів з посилення інновацій, що сприятимуть наближенню України до конкурентної економіки знань – порівняння ЄС та України». – К.: Фенікс, 2011. – 98 с.
-